

Fimmtudaginn 21. mars 1996.

Nr. 55/1995.

Jónína Ívarsdóttir

(Jón Steinar Gunnlaugsson hrl.)

gegn

Iðnlánasjóði og

Sjóvá-Almennum tryggingum hf.

(Jakob R. Möller hrl.)

Skaðabætur. Bifreiðir. Líkamstjón. Örorkumat. Örorkubætur.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómaramarnir Garðar Gíslason og Gunnlaugur Claessen og Bjarni K. Bjarnason, fyrrverandi hæstaréttardómari.

Áfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar með stefnu 17. febrúar 1995. Hún krefst þess, að stefndu verði dæmdir til að greiða henni óskipt 3.209.430 krónur með 2% ársvöxtum frá 11. mars 1992 til 21. sama mánaðar, 1,25% ársvöxtum frá þeim degi til 1. maí sama ár, 1% ársvöxtum frá þeim degi til 12. júní 1993, en með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá þeim degi til greiðsludags. Þá krefst áfrýjandi málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndu krefjast staðfestingar hins áfrýjaða dóms og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Áfrýjandi hefur lagt fyrir Hæstarétt nýjan líkindareikning Jóns Erlings Þorlákssonar tryggingafræðings, gerðan 29. júní 1995, um örorkutjón áfrýjanda.

I.

Atvikum málsins er lýst í hinum áfrýjaða dómi. Eru þau rakin til slyss, sem áfrýjandi varð fyrir 11. mars 1992, en það var fyrir gildistöku skaðabótalaga nr. 50/1993, sbr. 28. gr. Í dómnum kemur fram, að Sigurður Thorlacius læknir lagði 15. apríl 1993 mat á hina læknisfræðilegu örorku, er áfrýjandi hlaut af völdum slyssins. Var niðurstaða hans sú, að varanleg örorka hennar væri hæfilega metin 15%. Matsmenn, sem dómkvaddir voru til að meta meðal annars læknisfræðilega örorku áfrýjanda, komust að sömu niðurstöðu um það atriði. Áfrýjandi krefst þess, að ákvörðun um bætur til hennar fyrir

tekjutjón framvegis af völdum slyssins verði reist á grundvelli niðurstöðu um læknisfræðilega örorku, svo sem dómvenja standi til.

Stefndu viðurkenna bótaskyldu sína í málinu. Við rekstur þess í héraði hlutuðust þeir til um að fá matsmenn til að meta bæði hina læknisfræðilegu örorku áfrýjanda, svo sem áður getur, og einnig hina fjárhagslegu örorku. Var niðurstaða matsmanna sú, að fjárhagsleg örorka áfrýjanda væri að meðaltali 10%. Telja stefndu, að ákvörðun fjártjóns áfrýjanda vegna varanlegrar örorku skuli ráðast af hinni fjárhagslegu örorku, svo sem hún birtist í mati dómkvaddra matsmanna, en ekki mati á hinni læknisfræðilegu örorku. Hefur héraðsdómur í ríkum mæli tekið mið af sjónarmiðum matsmannanna um fjárhagslega örorku áfrýjanda við úrlausn málsins. Krefjast stefndu staðfestingar á niðurstöðu héraðsdóms um heildarbætur til áfrýjanda vegna slyssins.

Í úrlausnum dómstóla um verðmæti tapaðra framtíðartekna vegna örorku hefur almennt verið litið til hinnar læknisfræðilegu örorku og lagt til grundvallar, að hundradshluti tekjutaps sé hinn sami og þannig ákvarðað örorkustig. Engar forsendur eru til að víkja frá þeirri hefðbundnu aðferð, svo sem mál þetta er vaxið.

II.

Krafa áfrýjanda um bætur fyrir fjártjón vegna örorku styðst við tjónsútreikning Jóns Erlings Þorlákssonar tryggingafræðings frá 11. maí 1993. Telur hann höfuðstólsverðmæti vinnutekjutaps áfrýjanda vegna varanlegrar örorku nema 2.612.800 krónum, en til grundvallar útreikningi voru lagðar tekjur hennar samkvæmt skattframtölum árin 1989 til 1991. Við útreikninginn er miðað við fullt starf utan heimilis. Verðmæti tapaðra lífeyrisréttinda vegna slyssins áætla hann 156.800 krónur. Þá hefur hann einnig reiknað höfuðstólsverðmæti tekjutaps vegna heimilisstarfa, sem hann telur nema samtals 863.500 krónum vegna tímabundinnar og varanlegrar örorku. Krefst áfrýjandi greiðslu helmings þeirrar fjárhæðar úr hendi stefndu.

Til grundvallar dómi verður lagt, að fjártjón áfrýjanda vegna varanlegrar örorku sé hæfilega bætt með 1.960.000 krónum. Krafa um bætur fyrir töpuð lífeyrisréttindi verður tekin til greina með 156.800 krónum. Eins og kröfugerð áfrýjanda er í heild sinni fram

sett, þar sem krafist er bóta fyrir fullt starf utan heimilis, og með hliðsjón af atvikum að öðru leyti þykja ekki efni til að taka sérstakan kröfulið áfrýjanda vegna heimilisstarfa til greina. Krafa áfrýjanda um bætur fyrir miska þykir hæfilega tekin til greina með 300.000 krónum.

Eftir þessum úrslitum ber stefndu að greiða áfrýjanda 2.416.800 krónur með vöxtum, eins og greinir í dómsorði, en upphafstími dráttarvaxta miðast við 12. júní 1993, er mánuður var liðinn frá þeim degi, er áfrýjandi lagði fram þær upplýsingar, sem þörf var á til þess að meta tjónsatvik og fjárhæð bóta. Þá verður stefndu gert að greiða málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, eins og getur í dómsorði.

D ó m s o r ð:

Stefndu, Iðnlánasjóður og Sjóvá-Almennar tryggingar hf., greiði áfrýjanda, Jónínu Ívarsdóttur, óskipt 2.416.800 krónur með 2% ársvöxtum frá 11. mars 1992 til 21. sama mánaðar, 1,25% ársvöxtum frá þeim degi til 1. maí sama ár, 1% ársvöxtum frá þeim degi til 12. júní 1993, en með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá þeim degi til greiðsludags.

Stefndu greiði áfrýjanda óskipt 500.000 krónur samtals í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Dómur Héraðsdóms Reykjavíkur 7. desember 1994.

I.

Mál þetta, sem dómtekið var 9. nóvember sl., var höfðað með stefnu, birtri 1. september 1993.

Stefnandi er Jónína Ívarsdóttir, kt. 030644-7199, Rjúpufelli 28, Reykjavík.

Stefndu eru Iðnlánasjóður, kt. 540172-0139, Ármúla 13 a, Reykjavík, og Sjóvá-Almennar tryggingar hf., kt. 701288-1739, Kringlunni 5, Reykjavík.

Dómkröfur stefnanda eru þær, að stefndu verði gert að greiða sér skaða- og miskabætur, að fjárhæð 3.209.430 kr., með [nánar tilgreindum vöxtum].

Þá er krafist málskostnaðar samkvæmt málskostnaðarreikningi.

Endanleg kröfugerð stefndu er sú, að stefndu verði sýknaðir af öllum kröfum stefnanda gegn greiðslu 1.725.103 kr. í bætur, vexti og málskostnað. Málskostnaður að öðru leyti falli niður.

II.

Stefnandi krefur stefndu um skaðabætur vegna slyss, er hún varð fyrir 11. mars 1992 við Ármúla í Reykjavík, en þá var bifreið í eigu stefnda Iðnlánasjóðs ekið aftan á bifreið þá, er stefnandi var í. Bifreið stefnda Iðnlánasjóðs var tryggð lögboðinni ábyrgðartryggingu hjá stefnda Sjóvá-Almennum tryggingum hf.

Við áreksturinn fékk stefnandi hnykk á háls og bak. Var hún af þeim sökum nokkrum sinnum til meðferðar á slysadeild Borgarspítalans, auk þess sem hún leitaði bata í sjúkrapjálfun.

Hinn 15. apríl 1993 mat Sigurður Thorlacius læknir örorku stefnanda. Í matinu eru raktar helstu afleiðingar slyssins á heilsufar stefnanda, en í niðurstöðu þess segir svo:

„Um er að ræða tæplega fjörutíu og ný ára gamla konu, yfirgjaldkera í banka, sem 11. 3. '92 hlaut hálsnykk í umferðarslysi. Eftir það hefur hún þrátt fyrir ýmiss konar meðferð haft viðvarandi verki í hálsi, herðum, höfði og í mjóbaki, verki og dofatilfinningu í hægri griplim og oft dofatilfinningu í andliti, einkum hægra megin.

Verkirnir trufla hana verulega við vinnu, bæði utan heimilis sem innan. Verkirnir trufla oft nætursvefn og skapauna henni almennt.

Við skoðun eru hreyfingar í háls hrygg sársaukafullar og skertar og fram koma veruleg eymsli í vöðvum, vöðvafestum og taugum á höfði, hálsi, herðum, brjóstkaða og hrygg.

Þannig hefur slasaða hlotið slæman hálsnykk í þessu slysi með langvarandi og útbreiddum einkennum í aðlægum/tengdum líkamshlutum.

Nú er liðið rúmlega eitt ár, frá því að þetta slys átti sér stað. Ekki er að búast við umtalsverðum bata á afleiðingum þess, frekari en orðinn er.

Eðlilegt er að meta nú tímabundna og varanlega örorku slösuðu af völdum þessa slyss, og þykir hún hæfilega metin sem hér segir:

Í sex vikur	100%
Í sex vikur	50%
Varanleg örorka	15%“

Á grundvelli þessa örorkumats reiknaði Jón Erlingur Þorláksson tryggingastærðfræðingur 11. maí 1993 út höfuðstólsverðmæti launatekjutaps stefnanda á slysdegi út frá umreiknuðum launatekjum hennar þrjú ár fyrir slys, þ. e. 1989, 1990 og 1991, sem voru að meðaltali þessi þrjú ár 1.502.100 kr. á ári. Samkvæmt gefnum forsendum reyndist launatekjutap stefnanda vera 2.612.800 kr. vegna varanlegrar örorku og 156.800 kr. vegna tapaðra lífeyrisréttinda.

Þá reiknaði sami aðili einnig út tjón stefnanda vegna starfa á heimili, en stefnandi heldur heimili fyrir sig og eiginmann sinn. Reyndist tekjutap

vegna heimilisstarfa á slysdegi vegna varanlegrar örorku 784.700 kr. Fram kemur í forsendum þess útreiknings, að á heimili stefnanda muni ekki hafa verið börn. Síðan segir:

„Pegar svo stendur á, áætla ég tekjur vegna heimilisstarfa, ef þau eru stunduð eingöngu, sem 75% laun eftir 3 ár samkvæmt fastlaunasamningi Iðju, félags verksmiðjufólks, fyrir starfsfólk í matvælaíðnaði. Það er nú 37.592 kr. á mánuði eða 451.100 kr. á ári.“

Með bréfi, dagsettu 12. maí 1993, krafði stefnandi Sjóvá-Almennar tryggingar hf. um bætur vegna slyssins, samtals að fjárhæð 3.560.058 kr. Þeirri kröfu var hafnað með bréfi, dagsettu 1. júní 1993, en boðin greiðsla á 595.000 kr. sem fullnaðarbætur.

Hinn 2. desember 1993 voru þeir Halldór Jónsson, læknir og sérfræðingur í bæklunarlækningum, og Stefán Már Stefánsson prófessor dómkvaddir til að skoða og meta heilsufarsástand stefnanda, hvort tímabært hafi verið að meta læknisfræðilega örorku stefnanda 13. apríl 1993, og ef ekki, hvort það væri tímabært nú, enn fremur, hver sé varanleg læknisfræðileg örorka stefnanda af völdum slyssins. Þá var óskað mats á því, hver sé varanleg skerðing af völdum slyssins á getu stefnanda til að afla vinnutekna með tilliti til núverandi starfs hennar, fyrra starfs og þeirra kosta, sem hún hafi til að afla sér tekna með vinnu, sem sanngjarnt sé að ætlast til, að hún starfi við, eða með öðrum orðum, hver sé fjárhagsleg örorka stefnanda af völdum slyssins. Enn fremur var þess óskað, að fram kæmi álit á getu stefnanda til að sinna venjulegum heimilisstörfum.

Matsmenn skiluðu matsgerð dagsettri 10. apríl 1994. Þar kemur fram, að matsfundur hafi verið haldinn 10. mars 1994 að lögmönnum aðila viðstöddum. Hafi þeir í upphafi matsfundar lýst sjónarmiðum sínum til matsins, en síðan vikið af fundi. Í matsgerð segir, að meira en tvö ár séu liðin, síðan árekstur sá varð, er í málinu greinir. Telji matsmenn, að öll helstu einkenni, sem stefnandi hlaut af hans völdum, séu nú komin fram og að verulegrar breytingar á þeim sé ekki að vænta. Telja matsmenn óhætt að láta matið fara fram. Í matsgerð segir m. a.:

„Samkvæmt gögnum máls, viðtali við Jónínu og læknisfræðilegri skoðun á henni teljum við helstu afleiðingar árekstursins á heilsu hennar hafa orðið þessar:

- 1) Tognun á háls hrygg (columna cervicalis), sem veldur vöðvaspennu í hnakka, upp í höfuð og niður á axlir.
- 2) Tognun á háls hrygg (medulla oblongata), sem veldur dofa í andliti.
- 3) Tognun á armflækju (plexus brachialis), sem veldur verk og dofa í baug- og litlafingri beggja vegna.

4) Tognun í smáliðum á mótum lend- og spjaldhryggjar (lumbo-sacralt), sem veldur verk og sársauka í mjóbaki með útgeislun í rasskinnar og læri.“

Afleiðingar telja matsmenn:

„1) verki í hnakka, höfði og báðum herðum, 2) verki í mjóbaki og báðum rasskinnum ásamt brunaverk niður í rassskoru, 3) dofa í andliti, mest í enni, yfir nefi og hægri andlitshelmingi og 4) dofa í hægri framhandlegg og allri hendi, sérstaklega þó baug- og litlafingri. Tognunareinkenni Jónínu eru talsverð. Ekki er ástæða til að ætla, að önnur slys eða sjúkdómar eigi þarna neinn hlut að máli. Má þar sérstaklega nefna, að nýleg röntgenrannsókn á neðstu bilmyndun í lendhrygg sýnir ekki slit eða aðrar sjúklegar breytingar. Við teljum þó vafalaust, að einkenni Jónínu eigi eftir að vera varanleg að töluverðu leyti. Með hliðsjón af þessum sjónarmiðum teljum við hæfilegt að meta varanlega örorku Jónínu 15%.“

Í matsgerðinni segir síðan:

„Jónína er nú 49 ára gömul Hún starfar nú síðustu ár sem féhirðir í bankaútibúi, og er hún yfirmaður í þeirri deild bankans, sem hún vinnur í. Venjulega er ekki unnin yfirvinna í starfi Jónínu, þó að það geti komið fyrir. Hún vinnur nú fulla vinnu að sögn, og af skattframtölum verður ekki ráðið, að tekjur hennar hafi skerst eftir slysið. Jafnframt reglulegu starfi sínu sér Jónína um heimili þeirra hjóna, a. m. k. að mestu, en maður hennar er sjúklingur um þessar mundir og hefur ekki getað byrjað að vinna, enn sem komið er.

Við teljum líklegt, að Jónína verði enn um sinn fær um að gegna núverandi starfi sínu sem féhirðir í reglubundinni vinni þrátt fyrir þau einkenni, sem hún hefur hlotið vegna árekstrarins. Við teljum engu að síður, að aðstaða Jónínu til að afla atvinnutekna hafi almennt versnað. Það kemur einkum fram í því, að geta hennar til að vinna langar og hraðar vinnulotur, svo sem þekkist vel í starfi hennar, hefur skerst vegna afleiðinga árekstrarins. Þá tókum við einnig undir það, að geta hennar hefur minnkað til að vinna sum tiltekin störf, sem falla undir starfsskyldur hennar. Við teljum ekki útilokað að þetta hvort tveggja kunni að geta háð Jónínu nokkuð, jafnvel í reglubundnu starfi. Hætta á tilfærslu í starfi virðist að vísu ekki vera yfirvofandi, en hún er hugsanleg, og gæti orðið óhagstæð fyrir Jónínu. Við teljum rétt að láta Jónínu njóta þess vafa, sem er í þessu efni.

Loks skal þess getið, að við teljum, að Jónína geti sinnt mörgum venjulegum heimilisstörfum þrátt fyrir einkenni sín, þó ekki hinum erfiðustu. Hins vegar þykir okkur ljóst, að á meðan Jónína stundar fulla vinnu í ábyrgðarstarfi, hefur geta hennar til að stunda heimilisstörf utan vinnutíma minnkað.

Með hliðsjón af fyrrgreindum sjónarmiðum teljum við hæfilegt að meta þá fjárhagslegu örorku Jónínu, sem eingöngu verður talin stafa af árekstrinum 11. mars 1992, að meðaltali 10% og að tekjur hennar muni þá skerðast að sama skapi.“

Dómkrafa stefnanda sundurliðast þannig:

Varanl. örorka v/starfa utan heimilis	kr.	2.612.800	
Frádr. v/skattfr- og eingrhagr. 15%	kr.	391.920	kr. 2.220.880
Töpuð lífeyrisréttindi			<u>kr. 156.800</u>
	Samtals	kr.	2.377.680
Örorka vegna heimilisst.			
(50% af útr. tjóni)		kr.	431.750
Miskabætur			<u>kr. 400.000</u>
	Samtals	kr.	<u>3.209.430</u>

Af hálfu stefnanda er því haldið fram, að örorkumat læknið og örorkumat almennt teljist heildstætt mat á framtíðarafleiðingum meiðsla á starfsorku hins slasaða. Slíkt mat feli ekki í sér útreikninga á því, hvernig fjárhagslegar afleiðingar starfsorkumissisins muni birtast frá degi til dags, viku til viku, mánuði til mánaðar eða ári til árs. Um sé að ræða heildarmat fyrir það, sem eftir er starfsævinnar. Engin önnur leið sé fær til að meta þetta. Alveg sé ljóst, að mál geti þróast á ólíka vegu hjá einstökum tjónþolum. Sumir séu harðari af sér en aðrir og þíni sig meira áfram til vinnu. Aðrir gefist upp í vinnu, eftir að þeir hafa lengi þraukað. Mat læknisins feli ekki í sér dóm um það, hvernig framvindan muni nákvæmlega verða hjá viðkomandi einstaklingi, né heldur feli það í sér álit á líklegustu heildaráhrifin. Dómstólar hafi talið rétt að miða við slíkt hefðbundið örorkumat, og séu engin efni til annars í máli stefnanda.

Stefnandi eigi í erfiðleikum með að stunda núverandi starf sem bankagjaldkeri. Sé raunar alls óvíst, hvort hún verði fær um að stunda það starf til frambúðar. Því sé eðlilegt, að tekið sé tillit til þess við ákvörðun bóta.

Miskabótakrafa stefnanda miðist við bætur fyrir óþægindi, þjáningar og röskun á stöðu og höfum. Óþægindi stefnanda af völdum áverka þeirra, sem hún hlaut í slysinu, hafi verið veruleg. Komi þau fram í formi stöðugra þráláttra verkja, dofatilfinningar og drunga. Auk þess hafi framangreind einkenni truflað nætursvefn stefnanda og orkað á andlegt ástand hennar. Óþægindi sem þessi takmarki athafnir manna á ýmsa vegu, sem ekki verði séð fyrir með neinni vissu, svo sem til útiveru og iðkunar tómstunda. Fyrir slysið hafi stefnandi verið mjög atorkusöm. Nú hafi hún orðið að leggja á hilluna ýmis helstu áhugamál sín, svo sem dans og málun.

Stefndu reisa sýknukröfu sína í málinu á því, að með bótatilboði, dagsettu 13. september 1994, sem lagt var fram í málinu, sé fjártjón stefnanda að fullu bætt. Ef gert sé ráð fyrir sömu forsendum og fram komi í útreikningum Jóns Erlings Þorlákssonar, nemi höfuðstólsverðmæti vinnutekjutaps vegna varanlegrar örorku miðað við 10% áætlað tekjutap 1.741.816 kr. og verðmæti tapaðra lífeyrisréttinda 104.534 kr., samtals 1.846.400 kr. Þegar tekið hafi verið tillit til 35% frádráttar vegna hagræðis af eingreiðslu, skattfrelsis o. fl., nemi þær bætur, sem boðnar séu stefnanda fyrir líkams-tjón, 1.200.160 kr. auk miskabóta, 150.000 kr., samtals 1.350.160 kr. Að við bættum vöxtum og málskostnaði nemi tilboð stefndu samtals 1.725.103 kr. Stefnanda hafi ekki tekist að sanna, að hún hafi orðið fyrir frekara tjóni.

Engar reglur íslensks skaðabótaréttar, dómvenja eða uppgjörshefðir standi til að bæta „vinnutekjutap vegna heimilisstarfa“, þar sem svo standi á eins og hér, að krafist sé bóta fyrir tjónþola í fullu starfi utan heimilis og ekki sé sýnt fram á beinan fjárhagslegan kostnað við heimilisaðstoð af völdum tjónsins.

Örorkubótakröfur stefnanda séu studdar mati á læknisfræðilegri örorku og líkindareikningi tryggingastærðfræðings. Líkindareikningurinn sé miðaður við, að stefnandi muni tapa vinnutekjum í sama hlutfalli og læknisfræðileg örorka sé metin. Þessi forsenda sé mjög hæpin, enda sýni norrænar rannsóknir, að læknisfræðileg örorka undir 30% leiði sjaldnast til tekjumissis. Mótmælt sé kröfu um bætur vegna tapaðra lífeyrisréttinda, þar sem stefnandi sé bankastarfsmaður. Yrði bótaskylda viðurkennd, ætti miðað við þær viðmiðunartekjur, sem lagðar eru til grundvallar, að lækka bótafjárhæð um 41,34% eða sem svarar til staðgreiðsluhlutfalls skatta af þeim viðmiðunarlaunum, sem notuð eru í tjónsútreikningi, en ekki 15% vegna eingreiðsluhagræðis og skattfrelsis, eins og stefnandi gerir. Beri að miða við skattlagningu á jaðar þeirra tekna, sem notaðar séu til viðmiðunar. Yrði lit-ið svo á, að Hæstiréttur Íslands hafi nú myndað bindandi fordæmi um, að frádrátt af hagræði, vegna þess að eingreiddar örorkubætur séu ekki skattlagðar, bæri að miða við meðalskattbyrði af viðmiðunartekjum, sé rétt að nefna, að meðalskattbyrði af þeim viðmiðunartekjum, sem notaðar séu í greiðslutilboði stefndu, sýnist vera 22,2%.

Miskabótakröfunni er mótmælt sem of hárrí og í ósamræmi við dómvenju. Yrðu bótakröfur viðurkenndar, þyrfti að taka tillit til þess, að í örorkumati lækna sé að jafnaði fölginn nokkur miski, auk þess, að miða bæri við verðlag á slysdegi, en ekki dómsuppsögudegi. Kröfu um dráttarvexti sé mótmælt frá fyrri tíma en dómsuppsögudegi.

Niðurstaða.

Stefnandi lenti í umferðarslysi 11. mars 1992, er bifreið var ekið aftan á kyrrstaða bifreið, sem hún var farþegi í. Við áreksturinn fékk stefnandi hnykk á háls og bak, sem leiddi til 15% læknisfræðilegrar örorku samkvæmt mati Sigurðar Thorlacius læknis og dómkvaddra matsmanna. Viðurkenna stefndu bótaskyldu sína á tjóni, sem af því hlaut.

Stefnandi styður fjárkröfu sína við tjónsútreikning tryggingafræðings miðað við 15% læknisfræðilega örorku sína. Stefndu vísa til sama tjónsútreiknings, en miða aftur á móti við 10% áætlað tekjutap stefnanda sem afleiðingu af slysinu samkvæmt mati dómkvaddra matsmanna. Af hálfu stefnanda er því haldið fram, að það væri andstætt dómvenju á þessu sviði að taka tillit til slíks mats.

Í 44. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála kemur fram sú regla, að mat dómara á sönnun sé í meginatriðum frjálst, en skv. greininni sker dómari úr því hverju sinni eftir mati á þeim gögnum, sem fram eru lögð í máli, hvort staðhæfing um umdeild atvik teljist sönnuð, enda binda fyrirmæli laga hann ekki sérstaklega um mat í þessum efnum.

Í fyrri dómaframkvæmd hefur mat á læknisfræðilegri örorku verið lagt til grundvallar, þegar reiknað er út ætlað launatekjutap. Þetta hefur verið gert, þrátt fyrir það að lengi hafi verið ljóst, að læknisfræðileg örorka mælir ekki ávallt raunverulega starfsorkuskerðingu og fjárhagslegar afleiðingar hennar. Dómstólar hafi hins vegar ekki talið sig bundna af slíkum tjónsútreikningi við ákvörðun bóta. Engin dómvenja er því fyrir hendi um þetta, heldur má segja, að dómaframkvæmdin hafi miðast við þá sönnunarfærslu, sem þá var algengust.

Í máli þessu liggur fyrir mat dómkvaddra matsmanna um áætlað tekjutap stefnanda og við það miðað af hálfu stefnda. Sönnunarfærsla, sem fram fer með þeim hætti, styðst við ákvæði einkamálalaga um undirbúning dómkvaðningar, framkvæmd mats og samningu matsgerðar. Málsmeðferðin tryggir aðilum málsins jafnræði við að koma sjónarmiðum sínum á framfæri og að hafa áhrif á það, hvernig matið fer fram. Hún veitir málsaðilum einnig aukna möguleika til að fá mati hnekkt, fallist þeir ekki á rökstuðning matsmanna út frá þeim upplýsingum, sem fram koma á matsfundi og þeim eru kunnar.

Matsmenn mátu fjárhagslega örorku stefnanda 10%. Með fjárhagslegri örorku er átt við þær fjárhagslegu afleiðingar, sem hin læknisfræðilega örorka mun hafa fyrir stefnanda framvegis, þegar tekið er mið af aldri hennar, menntun, störfum og fleiri atriðum. Er ráð fyrir því gert, að stefnandi

hafi markað sér framtíðarstarf sem yfirmaður í banka. Fram kemur í matsgerð, að stefnandi hafi ekki misst tekjur enn vegna slyssins. Hins vegar sé ekki ólíklegt, að læknisfræðileg örorka stefnanda muni leiða til tekjuskertingar, þegar líða tekur á ævi. Matsmenn hafa komið fyrir dóminn og staðfest matsgerðina. Þá hefur henni ekki verið hnekktt með yfirmati.

Fyrir dóminum upplýsti annar matsmannanna um matið og hliðstæðar matsgerðir, að í mörgum tilvikum sé hið læknisfræðilega sama og hið fjárhagslega. Einkum sé þetta niðurstaðan, þegar um ungt fólk sé að ræða og framtíðin að mestu óráðin. Frávik frá þessu séu þó gerð, þegar einhver sérstök atvik gefi ástæðu til. Í tilviki stefnanda sé lögd áhersla á starf hennar sem yfirmanns í banka, aldur hennar og líkur á, að hún verði í sama starfi um ófyrirsjáanlegan tíma, einnig það, að stefnandi hafi ekki misst neins í af launum sínum. Hins vegar er metið henni í hag, að geta hennar til sumra starfa hafi skerst, og enn fremur hættan á því, að hún yrði flutt til í starfi.

Stefnandi hefur skýrt dóminum frá atvikum slyssins og afleiðingum þess. Kvað hún heilsufar sitt nú mun verr en það var, þegar matsfundur fór fram. Hafi henni aðallega versnað í fótum, sem sé afleiðing af bakmeiðslum vegna slyssins. Há meiddin sé mikið í starfi og utan þess.

Dómurinn telur, þegar litið er til rökstuðnings matsmannanna í matsgerð og þess, sem fram hefur komið hér fyrir dómi, að stefndu hafi sýnt fram á, að fjárhagslegar afleiðingar slyssins teljist minni fyrir stefnanda en læknisfræðileg örorka segir til um. Við ákvörðun bóta til stefnanda vegna varanlegrar örorku við störf utan heimilis verða örorkutjónsútreikningar Jóns Erlings Þorlákssonar tryggingafræðings hafðir til hliðsjónar.

Stefnandi telur, að geta sín til að sinna heimilisstörfum sé skert, og telur fyrirsjáanlegt, að hún verði að kaupa aðstoð vegna þessa, er fram líða stundir. Gerir hún kröfur um bætur vegna tekjutaps af þeim sökum. Í áður-nefndri matsgerð kemur fram, að geta hennar til að sinna erfiðustu heimilisstörfum hafi minnkað. Verður tillit til þess tekið við ákvörðun bóta. Hins vegar ber að líta til þess, að stefnandi gegnir fullu starfi í ábyrgðarstöðu, en það hlýtur óhjákvæmilega að hafa áhrif á störf hennar á heimilinu.

Stefnandi ber engin sjáanleg merki slyssins. Eins og hér stendur á, þykja fram boðnar miskabætur stefndu, 150.000 kr., hæfilegar.

Þegar til þeirra atriða er litið, sem hér hafa verið rakin, þykja bætur til stefnanda vegna áætlaðs tekjutaps af völdum slyssins og miski, sem af því hlaut, hæfilega ákvarðaðar 1.450.000 kr. Hefur þá verið tekið tillit til skattfrelsis bóta, hagræðis af eingreiðslu þeirra svo og tapaðra lífeyrisréttinda,

Rétt þykir að reikna vexti skv. 7. gr. vaxtalaga nr. 25/1987, sbr. 2. gr. laga nr. 67/1989, frá 11. mars 1992 til 2. september 1993, er mál þetta var þingfest,

en með dráttarvöxtum skv. III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 með síðari breytingum af þeirri fjárhæð frá þ. d. til greiðsludags.

Dráttarvexti skal leggja við höfuðstól á tólf mánaða fresti, í fyrsta sinn 2. september 1994, en síðan árlega þann dag.

Í 2. mgr. 2. gr. laga nr. 61/1942 um málflytjendur segir, að héraðsdóms- og hæstaréttarlögmanni sé rétt að áskilja sér hæfilegt endurgjald fyrir störf sín, þar á meðal hluta af fjárhæð máls, og herra endurgjald, ef mál vinnst, en ef það tapast.

Stefnandi krefst málskostnaðar skv. fram lögðum reikningi, samtals 615.815 kr. Þar kemur fram, að málflytningsþóknun miðast við þá hagsmuni, sem í húfi eru í málinu samkvæmt kröfugerð stefnanda, eða 4.004.011 kr. Er þar átt við höfuðstól, vexti og 3.200 kr. vegna útlagðs kostnaðar.

Aðspurður af dómara við munnlegan málflytning gat lögmaður stefnanda ekki upplýst, hversu mikil vinna í tímum talið hefði farið í málið.

Það er mat dómsins með hliðsjón af 2. mgr. 2. gr. laga nr. 61/1942, að málskostnaður til stefnanda þyki hæfilega ákvarðaður 250.000 kr., þar með talinn virðisaukaskattur.

Valtýr Sigurðsson héraðsdómari kvað upp dóm þennan.

D ó m s o r ð:

Stefndu, Sjóvá-Almennar tryggingar hf. og Iðnlánasjóður, greiði stefnanda, Jónínu Ívarsdóttur, 1.450.000 kr. ásamt vöxtum skv. 7. gr. vaxtalaga nr. 25/1987, sbr. 2. gr. laga nr. 67/1989, af þeirri fjárhæð frá 11. mars 1992 til 2. september 1993, en með dráttarvöxtum skv. III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 með síðari breytingum af þeirri fjárhæð frá þ. d. til greiðsludags.

Dráttarvexti skal leggja við höfuðstól á 12 mánaða fresti, í fyrsta sinn 2. september 1994, en síðan árlega þann dag.

Stefndu greiði stefnanda málskostnað, 250.000 kr., þar með talinn virðisaukaskattur.